

NAJSTNIK IN FOLKLORNA DEJAVNOST

POLONCA VENGUŠT

Tisti, ki smo vpeti v folklorno dejavnost, za razmere na Slovenskem ugotavljamo, da s prehodom otrok v najstniško dobo odraščanja zelo upade njihovo zanimanje za delovanje na folklornem področju, še zlasti zanimanje za odrsko izvajanje ljudskih plesov. V prispevku zato želim predstaviti svoje izkušnje z otroki, ki obiskujejo višjo stopnjo osnovne šole in so (ali pa bi si želeli, da bi bili) vključeni v folklorno skupino, ter s tem spodbuditi razmišljanje o težavah in možnih poteh reševanja tovrstnih problemov.

Po poklicu sem učiteljica slovenščine in nemščine na Osnovni šoli Slivnica pri Celju. Že od nekdanj me je zanimalo vse v zvezi z ljudsko kulturo, zato sem si za svoje diplomsko delo izbrala raziskovanje in zapisovanje značilnosti narečja svojega kraja Gorica pri Slivnici z okolico. Vse to je pripomoglo, da sem se začela na šoli ukvarjati s folklorno dejavnostjo, dolgoletne izkušnje poučevanja učencev na višji stopnji osnovne šole pa mi pomagajo pri izboru primernih metodičnih postopkov prenašanja izročila na najstnike, saj se je tudi pri mojem delu izkušnja kolegov pokazala kot resnična – mladim namreč zaradi več dejavnikov in številnih ponujenih možnosti ljubiteljskega in drugega udejstvovanja v dobi najstništva uplahne zanimanje za gibanje, s tem za ljudski ples in za ples nasploh.

Folklorna skupina, ki jo vodim, se je oblikovala pred tremi leti, ko so bili učenci stari enajst let. Kot učiteljica

Pri Folklorni skupini Kres v Novem mestu deluje več starostno različnih skupin: od mlajše in starejše otroške do mladinske, odrasle in veteranske. Članstvo v otroških skupinah daje dobro podlago mladinski, iz te pa plesalci prehajajo v odraslo. Otroci iz Folklorne skupine Kres v odrski postavivti Ko mlada v žilah teče kri.

(Foto: Janez Eržen, regijsko srečanje odraslih folklornih skupin Dolenjske, Bele krajine in Posavja, Novo mesto, 29. 5. 2009.)

slovenščine sem hitro zaznala izredno zanimanje za ljudske pesmi in zgodbe, radi so se igrali že skoraj pozabljene igre, ki so se jih naučili od starejših ljudi, odkrila sem njihov občutek za petje, nato pa sem v program razrednih ur vključila učenje plesov. Seznanjala sem jih s plesi, ki sem jih sama plesala v Folklorni skupini Folklornega društva Šentjur, kjer so me učenci kdaj pa kdaj tudi videli plesati. Bili so navdušeni in tako smo spontano ustanovili folklorni krožek ter začeli vaje.

Prva literatura, ki sem jo vzela v roke, je bila knjiga Branka Fuchsa *Ljudski plesi v osnovni šoli*. Bila mi je neprecenljiv vodnik pri delu, saj sem v njej našla dovolj teoretičnega znanja in ravno prav praktičnih napotkov za začetek dela s skupino in za pripravo prvega nastopa za starše ob materinskem dnevu. Ob tem sem imela tudi dodatno strokovno podporo, saj mi je pomagala znanka, ki je uspešno opravila začetni seminar za vodje otroških folklornih skupin pri JSKD.

Tako so moji enajstletniki okusili radosti ob prvem plesnem nastopu. Obleženi so bili v zanimive kostume, ki so ponazarjali oblačenje otrok v začetku 20. stoletja. Deklice so imele lase počesane v kite, plesali so bos. Njihov sošolec je igral ljudske viže na diatonično harmoniko.

Bili so navdušeni, vse jim je ugajalo. Tako smo se dobivali, vadili, bili s(m)o nerazdružljivi.

Svojo dejavnost smo sčasoma razširili. Želje otrok so bile raznovrstne, idej je bilo ogromno, spodbuda staršev in drugih starejših ljudi velika. Zato smo začeli raziskovati, katere igre so se igrali otroci našega območja v preteklosti, katere pesmi so peli, katere predmete so izdelovali ljudje v okviru domače obrti, kaj so kuhali in jedli, v kakšnih hišah so živeli, kako in kdaj so praznovali. Marsikaj od tega so otroci tudi sami povzeli in se naučili. Večkrat smo se predstavili na lokalni televiziji, kar je bila dodatna spodbuda za nadaljnje delo. Naša dejavnost je prerasla šolski urnik, namenjen folklornemu krožku. Jaz pa sem čedalje bolj čutila potrebo po izobraževanju na tem področju. Posegla sem po knjigah Mirka Ramovša Polka je ukazana, po literaturi Nežke Lubej, Bojana Knifca in drugih avtorjev, godca sta se udeležila godčevskih delavnic, jaz pa sem obiskala nekaj seminarjev, ki jih je organiziral JSKD. Tako lahko ugotovim, da smo zrasli skupaj iz želja in potreb obojih, mene in mojih mladih folklornikov.

Naš folklorni krožek je sčasoma prerasel v folklorno skupino, ki se je redno pripravljala na nastope v javnosti. Za pomoč sem prosila nekaj članov Folklornega društva Šentjur, ki so mi strokovno in organizacijsko pomagali. Večino nastopov smo uspešno izvedli in bili z delom zadovoljni. Bližal se je konec šolskega leta. Dogovorili smo se, da septembra nadaljujemo svoje delo.

Ko pa se je začelo letošnje šolsko leto (tretje torej), sem bila nemalo presenečena, ko so se štiri dekleta odločila, da ne bodo več sodelovala pri folklorni skupini. Bile so sposobne in po dveh letih že izkušene folklornice, a zelo dejavne tudi

pri mnogo drugih šolskih in zunajšolskih dejavnostih. Prav tako nas je zapustil eden od godcev. Poskušala sem jih prepričati, naj vsaj še malo vztrajajo, a nisem dosegla nič. Njihovo zanimanje so pač pritegnile druge aktivnosti. Njihovo odločitev spoštujem. Menim, da je najvažnejši cilj otroške folklorne skupine, in sicer seznanjanje mladih z ljudskim izročilom in zbujanje zanimanja zanj, pravzaprav dosežen. Prav gotovo bodo ti učenci znali ceniti našo ljudsko dediščino, četudi trenutno zanje ta dejavnost ni na prvem mestu.

Seveda je bila zdaj skupina pred veliko preizkušnjo, saj je bilo treba poiskati nove člane in jih uvesti v že uigrano skupino. Kar nekaj časa sem si belila glavo, kaj naj storim. Nato sem se odločila, da bom šestošolce in sedmošolce, ki bi jih naša dejavnost zanimala, povabila na naše vaje. Prvič jih je prišlo precej, po prvem navdušenju pa jih je ostalo le toliko, da sem lahko iz starih in novih članov sestavila šest parov. Stari plesalci (v glavnem so bili fantje) so novince zelo lepo sprejeli in jih kar hitro naučili plesne korake odrske postavitve, ki so jo že znali. Še sama sem bila presenečena, kako hitro jim je šlo. Očitno so bili eni in drugi zelo motivirani, celo bolj, kot če bi jih učila jaz. Nato smo doživeli še eno močno spodbudo. Dobili smo povabilo za sodelovanje pri snemanju prispevka za TV-oddajo Ljudje in zemlja. Tega smo bili zelo veseli. Učenci so na snemanju prikazali, kako so kmečki ljudje s Kozjanskega nekdanj pozimi pletli košare iz šibja, kako so izdelovali rože iz papirja, ter razložili, za katere namene in priložnosti so te rože uporabili. Dekleta so pekla piškote po starem receptu, imeli pa smo tudi možnost, da predstavimo folklorno skupino, ki bi jo pravzaprav lahko imenovali etnološko-folklorno-plesna skupina. Kako ponosno in nestrpno so pričakovali, da bo oddaja na sporedu! Prepričali so me, da jim vse skupaj resnično veliko pomeni. Ko smo se začeli dogovarjati za nastop na srečanju otroških folklornih skupin, sem jim

dala možnost, da sami pomagajo pri izbiranju plesov, ki bi jih radi zaplesali, prav tako pri izboru pesmi, iger, izštevank ... Seveda je to zahtevalo nekoliko več časa, saj je bilo treba otroke pri tem strokovno voditi, jim prinesiti različno gradivo, razložiti, zakaj določen ples lahko vključimo v svojo odrsko postavitve, drugi pa vanjo ne sodi. Tako sem jim nevsiljivo pritihotapila tudi nekaj strokovnega znanja o ljudskem izročilu. Prosila sem jih, naj povprašajo starejše ljudi v svojem okolju, kako so se pravzaprav igrali določeno igro, ki smo jo izbrali, in naj se je naučijo igrati od njih. Tako bo ta del postavitve podprt z raziskavo učencev samih. Zdaj so bili pripravljene na trdo delo, da se izurijo za nastop. In prav nič jim ni težko vaditi tudi dve ali tri ure skupaj, ob sobotah, popoldne po pouku, saj je to njihova odrska postavitve. Čutijo se odgovorne, da dosežejo cilj, ki smo si ga zastavili skupaj. Upam na najboljše, učencem pa ne pozabim povedati, da je pomembno sodelovati, se ob tem česa naučiti, se družiti ter se imeti kar se da lepo.

Ugotovila sem, da se taki postopki pri delu z najstniki odlično obnesejo, saj želijo biti ustvarjalni in pri delu sodelovati s svojimi zamislimi, želijo se pokazati v javnosti in se ob tem prijetno družiti. Odrasli, ki po svoji službeni poklicanosti ali po svojem notranjem vzgibu delamo z mladimi, smo jim to priložnost preprosto dolžni ponuditi. In če nekateri od njih nato izberejo katero od drugih dejavnosti in zapustijo folklorno skupino, to pač sprejmimo kot njihovo izbiro.

V prihodnje bi bilo prav zanimivo izvedeti, kakšne izkušnje imajo drugi vodje otroških folklornih skupin pri delu z najstniki, kako jih motivirajo za to dejavnost in kako se znajdejo, če skupino zapusti več članov hkrati. Izkušnje bodo dobrodošle vsem, ki imamo tovrstne težave, in gotovo nas ni malo.

Številčno skupino najstnikov imajo v Dragatušu. Na fotografiji pri prikazu odrske postavitve Žetev. (Foto: Janez Eržen, regijsko srečanje otroških folklornih skupin, Brežice, 6. 5. 2009.)